

Dôvodová správa

Európsky dohovor o krajine (ďalej len „dohovor“) bol pripravený z iniciatívy orgánov Rady Európy v Štrasburgu, podpísaný dňa 20. októbra 2000 vo Florencii a vstúpil v medzinárodnú platnosť na základe článku 13 ods. 2, dňa 01. marca 2004.

Podľa uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 201 zo 16. marca 2005 vláda vyslovila súhlas s podpisom Európskeho dohovoru o krajine. Dňa 28. apríla 2005 prezident SR podpísal plnú moc pre ministra životného prostredia SR a alternatívne pre veľvyslankyňu SR a vedúcu Stálej misie pri Rade Európy v Štrasburgu na podpis dohovoru. Dohovor bol podpísaný 30. mája 2005 a dňa 23. júna 2005 Národná rada Slovenskej republiky na 44. schôdzi vyslovila s dohovorom súhlas. Dohovor nadobudol platnosť 1. decembra 2005 (oznámenie MZV SR č. 515/2005 Z. z., čiastka 210).

Dohovor je výsledkom spoločného záujmu európskych krajín v úsilí o udržateľnosť rozvoja krajiny, založeného na vyvážených harmonických vzťahoch medzi sociálnymi potrebami, hospodárskou činnosťou a ochranou a tvorbou životného prostredia. Predmetom záujmu dohovoru je celá krajina, teda jednak prírodná, vidiecka, mestská tak industriálna. Tento dohovor je prvou a jedinou medzinárodnou zmluvou zaoberajúcou sa významom krajiny pre kvalitu života obyvateľov.

Dohovor navrhuje právne a finančné opatrenia na národnej i medzinárodnej úrovni zamerané na formovanie "krajinných politík" a podporu interakcie medzi miestnymi a ústrednými orgánmi, ako aj cezhraničnú spoluprácu pri ochrane krajiny. Stanovuje celý rad rôznych riešení, ktoré môžu štáty uplatniť podľa svojich špecifických potrieb.

Dohovor je mimoriadne dôležitý pre identifikáciu a hodnotenie krajiny pomocou terénneho výskumu zo strany odborníkov pracujúcich v spolupráci s miestnymi obyvateľmi. Každá krajina tvorí zmes zložiek a štruktúr: typy území, sociálne vnímanie a stále sa meniace prírodné, spoločenské a ekonomické sily. Po dokončení tejto identifikačnej práce a stanovení cieľov kvality krajiny sa krajina môže chrániť, spravovať alebo rozvíjať.

Dohovor tiež ustanovil Cenu Rady Európy za krajinu, ktorú môže Výbor ministrov Rady Európy udeliť miestnemu alebo regionálnemu orgánu alebo skupine takýchto orgánov (v jednej krajine alebo na cezhraničnej báze) alebo mimovládnej organizácii, ktorá zaviedla politiku alebo opatrenia na ochranu, riadenie a / alebo rozvoj svojej krajiny, ktoré sa ukázali byť trvalo efektívne a môžu tak slúžiť ako príklad pre ostatné zmluvné strany.

Výbor zástupcov ministrov Rady Európy dňa 15. júna 2016 schválil Protokol, ktorým sa mení a dopĺňa Európsky dohovor o krajine (ďalej len „protokol“).

V pôvodnom znení je dohovor výhradne európskym regionálnym dohovorom, a jeho zmluvnými stranami môžu byť iba európske štáty. Cieľom protokolu je zmena dohovoru tak, aby umožňovala prístupiu k dohovoru aj mimoeurópskym štátom. V predchádzajúcom období prebehlo na medzinárodnej úrovni niekoľko iniciatív a diskusií k vytvoreniu celosvetového dohovoru o krajine.

Protokol neobsahuje žiadne zmeny, ktoré by mali vplyv na obsah jednotlivých ustanovení dohovoru a na jeho implementáciu na národnej úrovni.

Protokol tak formálne obsahuje zmeny dohovoru a to – zmenu názvu dohovoru a zmenu niektorých jeho článkov. V názve dohovoru sa vypúšťa slovo „Európsky“ a po novom sa pridáva odkaz na Radu Európy, nový názov teda znie „Dohovor Rady Európy o krajine“.

Samotné otvorenie dohovoru mimoeurópskym štátom v texte zmluvy je následne realizované cez zmenu jednotlivých článkov, ktoré obsahujú zmienku o Európe. Konkrétne sa jedná o články 3, 6, 11 a 14 dohovoru, kde je zmienka o európskych štátoch vždy nahradená všeobecnejším pojmom zmluvné strany, poprípade je pojem „európsky“ nahradený slovom „medzinárodný“.

Pristúpením k dohovoru sa Slovenská republika zaviazala plniť záväzky, ktoré jej z dohovoru vyplývajú. Ratifikovanie protokolu je dôležité pre napĺňovanie cieľov dohovoru a jeho implementácia zmluvnými stranami pro príspeje k zlepšeniu ochrany krajiny hlavne na medzinárodnej úrovni.

Protokol počíta s dvomi mechanizmami vstupu v platnosť. V prvom prípade vstúpi v platnosť tri mesiace potom, čo ho všetky zmluvné strany dohovoru ratifikujú, príjmu, alebo schvália.

Ratifikácia všetkými zmluvnými stranami je v každej krajine veľmi zdĺhavý proces, dosiahnutie takého to stavu, že protokol ratifikujú na národnej úrovni všetky zmluvné strany je dosť nepravdepodobné, preto protokol počíta s alternatívou. Protokol vstúpi v platnosť dva roky po jeho otvorení k ratifikácii, prijatí alebo schválení, keď voči jeho vstupu v platnosť žiadna zo zmluvných strán nepodá námietky. Protokol bol otvorený k ratifikácii 1. augusta 2016.

V prípade oznámenia námietky nadobudne tento protokol platnosť v prvý deň mesiaca nasledujúceho po uplynutí doby troch mesiacov od dátumu, v ktorom zmluvná strana dohovoru, ktorá oznámila námietku, uloží svoju listinu o ratifikácii, prijatí alebo schválení u generálneho tajomníka Rady Európy.“

Dňa 1. 8. 2018 uplynula doba dvoch rokov uvedená v článku 8 ods. 4 protokolu. K tomuto dátumu uložili listiny o ratifikácii, prijatí alebo schválení protokolu nasledujúce štáty: Česká republika, Fínsko, Luxembursko, Nórsko a Španielsko.

K 1. 8. 2018 len Portugalsko oznámilo námietku proti nadobudnutiu platnosti protokolu (oznámenie JJ8708C z 13.7. 2018). Po tejto námietke protokol nadobudne platnosť v prvý deň mesiaca po uplynutí doby troch mesiacov od dátumu, kedy Portugalsko uloží svoju listinu o ratifikácii, prijatí alebo schválení u generálneho tajomníka (článok 8, ods.5).